

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Näyttötutkinnon perusteet

PERHEPÄIVÄHOITAJAN AMMATTITUTKINTO 2013

Määräys 15/011/2013

© Opetushallitus ja tekijät

Määräykset ja ohjeet 2013:24

ISBN 978-952-13-5476-2 (nid.)

ISBN 978-952-13-5477-9 (pdf)

ISSN-L 1798-887X

ISSN 1798-887X (painettu)

ISSN 1798-8888 (verkkojulkaisu)

Taitto: Edita Prima Oy/Timo Päivärinta/PSWFolders Oy

www.oph.fi/julkaisut

Kopijyvä Oy, Espoo 2013

5.6.2013

15/011/2013

Voimassaoloaika: **1.9.2013 alkaen toistaiseksi**

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu:

L 631/98, 13 § 2 mom

Kumoo Opetushallituksen määräyksen
6.4.2006 nro 16/011/2006

Muuttaa Opetushallituksen määräystä

-

PERHEPÄIVÄHOITAJAN AMMATITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt perhepäivähoitajan ammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.9.2013 lukien toistaiseksi. Ennen tämän määräyksen voimaantuloa aloitetut tutkintosuoritukset voidaan saattaa loppuun perusteiden 6.4.2006 nro 16/011/2006 mukaisesti 31.8.2015 mennessä.

Tutkintotoimikunta ja tutkinnon järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Pääjohtaja

Aulis Pitkälä

Opetusneuvos

Ulla Aunola

LIITE

Perhepäivähoitajan ammattitutkinto 2013

Sisältö

1	Näyttötutkinnot	7
1.1	Näyttötutkintojen järjestäminen	7
1.2	Näyttötutkinnon suorittaminen	7
1.3	Näyttötutkinnon perusteet	7
1.4	Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	8
1.5	Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa	8
	Arvioijat	9
	Arvioinnin oikaisu	9
1.6	Todistukset	9
1.7	Näyttötutkintoon valmistava koulutus	10
1.7.1	Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa	10
1.7.2	Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon terveydentilavaatimukset	12
2	Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon muodostuminen	13
2.1	Perhepäivähoitajan ammattitutkinnossa osoitettava osaaminen	13
2.2	Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon osat ja tutkinnon muodostuminen	13
3	Perhepäivähoitajan ammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito ja arvioinnin perusteet	15
3.1	Ammatillinen toiminta perhepäivähoidossa	17
	Ammattitaitovaatimukset	17
	Arviointi (arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit)	17
	Ammattitaidon osoittamistavat	20
3.2	Varhaiskasvattajana perhepäivähoidossa	21
	Ammattitaitovaatimukset	21
	Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)	21
	Ammattitaidon osoittamistavat	26
3.3	Lapsen terveydestä ja fyysisestä turvallisuudesta huolehtiminen	27
	Ammattitaitovaatimukset	27
	Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)	28
	Ammattitaidon osoittamistavat	31
3.4	Lapsen tuen tarpeeseen vastaaminen	32
	Ammattitaitovaatimukset	32
	Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)	32
	Ammattitaidon osoittamistavat	36

3.5 Monikulttuuristen lasten ja perheiden kanssa toimiminen	38
Ammattitaitovaatimukset	38
Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)	38
Ammattitaidon osoittamistavat	41
3.6 Tutkinnon osa toisesta tutkinnosta.....	42
3.7 Yrittäjänä toimiminen.....	43
Ammattitaitovaatimukset	43
Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)	43
Ammattitaidon osoittamistavat	45
Liite: Perhepäivähoidajan ammattitutkinnon suorittaneen	
työn kuvaus ja arvoperusta	46

1 Näyttötutkinnot

1.1 Näyttötutkintojen järjestäminen

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

1.2 Näyttötutkinnon suorittaminen

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkinnon osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrätyt tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

1.3 Näyttötutkinnon perusteet

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia

asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

1.4 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa

Koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen sekä tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta.

Henkilökohtaistamisessa tulee ottaa huomioon ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n (952/2011) säännökset opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä 13 §:n nojalla Opetushallituksen määräämät tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset.

Opetushallitus on antanut henkilökohtaistamista koskevan erillisen määräyksen (43/011/2006).

1.5 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Jokaisen tutkinnon suorittajan tulee selvästi saada tietoonsa arvioinnin perusteet. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritusensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle tämän jälkeen annettava palaute on osa hyvää arviointiprosessia. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyyntö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

1.6 Todistukset

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

1.7 Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

Valtioneuvoston asetuksessa (1033/2011) määriteltyihin ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmistaviin opintoihin sovelletaan opiskeluoikeuden peruuttamisesta ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (952/2011) 11 §:n 9 kohtaa. Näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa tulee ottaa huomioon myös em. lain 13, 13 a ja 16 §:n säännökset.

1.7.1 Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa

Tutkintokohtaisten terveydentilavaatimusten tavoitteena on edistää turvallisuutta näyttötutkintona suoritettavissa ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa ja myöhemmin työelämässä.

Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen sovelletaan säännöksiä esteettömyydestä ja opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä (amatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n (952/2011) viittaussäännökset ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27, 27 a ja 27 b §:ssä (951/2011)). Opiskelijaksi hakeutuvan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa henkilöä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen silloin, kun opintoihin sisältyy alaikäisen turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia.

Tämä edellyttää, ettei opintoihin liittyviä turvallisuusvaatimuksia voida täyttää ja sitä, ettei estettä voida kohtuullisin toimin esimerkiksi opiskelijahuollon ja opiskeluterveydenhuollon palveluilla, apuvälineillä tai muulla tuella poistaa. Mikäli toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojeleminen tai liikenteen turvallisuus sitä edellyttävät, opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla aikaisemmin tapahtuneen opiskeluoikeuden peruuttamispäätöksen salaaminen ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon hakeutumisen yhteydessä.

Edellä mainitun perusteella tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset tulee ottaa huomioon näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisessa. Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset sisältyvät valtioneuvoston asetuksessa (1033/2011) määriteltyjen humanistisen ja kasvatustieteiden, tekniikan ja liikenteen alan, luonnonvara- ja ympäristöalan sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteisiin.

Näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa (L 952/2011, 13 a §) opiskelijaksi hakeutuville tutkintokohtaisista terveydentilan ja toimintakyvyn vaatimuksista. Opiskelijaksi hakeutuvan tulee antaa pyydettyä näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot sekä mahdollinen tieto aikaisemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta koskevasta päätöksestä. Opiskelijaksi hakeutuvan oma kuvaus nykyhetken terveydentilastaan riittää valintatilanteessa. Näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen järjestäjien tulee tarvittaessa tehdä yhteistyötä eri koulutusasteiden tai viranomaisten kanssa opiskelijavalinnassa välttämättömien tietojen saannissa ja antamisessa.

Opiskelijaksi hakeutuvan oikeusturvan kannalta on perusteltua, että häntä ei valita sellaiseen näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen, jonka mukaisissa käytännön tehtävissä tai työssäoppimisessa hän ei terveydentilansa tai toimintakykynsä vuoksi voisi toimia. Opiskelijavalintaa tehtäessä on kuitenkin otettava huomioon ammatteihin ja työhön sisältyvät moninaiset tehtävät. Saman tutkinnon sisällä voi olla tutkinnon osia, jotka edellyttävät erilaista terveydentilaa tai toimintakykyä ja mahdollistavat täten opiskelijalle yksilöllisiä ratkaisuja näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen suorittamisessa. Näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee tarvittaessa selvittää yhdessä opiskelijan ja opiskelijahuollon henkilöstön kanssa opiskelijan mahdollisuus hakeutua muuhun näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opiskelijan terveydentilan ja toimintakyvyn muuttuminen ei saa keskeyttää opiskelijan näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tai johtaa harkitsemattomaan koulutusammatin tai -alan vaihtoon. Terveydentilan ja toimintakyvyn muutoksista näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen aikana johtuvat käytännön ongelmat tulee voida ratkaista ensisijaisesti opiskelijalle sopivilla yksilöllisillä opetusjärjestelyillä ja henkilökohtaistamisella. Opintojen ohjaus, opiskelijan tuki, ergonomisiin työtapoihin ja apuvälineiden käyttöön ohjaaminen edistävät näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen suorittamista. Opiskelijan terveydentilan ja toimintakyvyn muuttuessa opiskelijahuollon, opiskeluterveydenhuollon ja työpaikkojen työterveyshuollon kanssa tehtävä yhteistyö on välttämätöntä.

1.7.2 Perhepäivähoidajan ammattitutkinnon terveydentilavaatimukset

Henkilön terveydentilan tai toimintakyvyn osalta tulee arvioida mahdollisten sairauksien aiheuttamat rajoitteet ja sairauksien yksilöllinen hoitotilanne.

Opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla

- sellaiset psyykkiset sairaudet, jotka estävät käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen osallistumisen, kuten ajankohtainen hoitamaton psykoosi tai vaikea toimintakykyä laskeva masennus
- sellaiset fyysiset sairaudet kuten tuki- ja liikuntaelimistön sairaudet tai vammat sekä krooniset ihottumat, jotka rajoittavat toimintakykyä siinä määrin, että estävät käytännön tehtävissä tai työssäoppimisessa toimimisen
- veriteitse tarttuva sairaus saattaa rajoittaa käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen sijoittumista
- päihteiden ongelmakäyttö tai päihderiippuvuus.

2 Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon muodostuminen

Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon perusteissa ammattitaitovaatimukset on määritelty tasollisesti siten, että henkilö, jolla on alan peruskoulutus tai sitä vastaavat tiedot ja taidot sekä lisäksi täydentäviä sekä syventäviä opintoja ja noin kolmen vuoden työkokemus, pystyy todennäköisesti suoriutumaan ko. ammattitutkinnosta.

2.1 Perhepäivähoitajan ammattitutkinnossa osoitettava osaaminen

Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa toimimalla varhaiskasvatuksen ammattilaisena perhepäivähoidossa. Hän osaa toimia kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti ammatillisessa vuorovaikutuksessa sekä lasten että heidän perheidensä kanssa. Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon suorittanut hyödyntää työssään lapsen kasvua ja kehitystä koskevaa tietoa. Hän osaa myös luoda lapselle virikkeellisen ja turvallisen kasvatusta, hoitoa ja oppimista tukevan ympäristön. Hän osaa toimia oman alueensa yhteistyöverkostoissa ja yhteistyössä alan asiantuntijoiden kanssa. Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon suorittanut osaa toimia kaikissa työtilanteissa alan eettisten periaatteiden ja työtä ohjaavien säädösten mukaisesti.

2.2 Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon osat ja tutkinnon muodostuminen

Tutkinnon suorittaminen edellyttää neljän pakollisen ja vähintään yhden valinnaisen tutkinnon osan suorittamista.

Taulukko 1. Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon muodostuminen

Pakolliset tutkinnon osat
3.1 Ammatillinen toiminta perhepäivähoidossa
3.2 Varhaiskasvattajana perhepäivähoidossa
3.3 Lapsen terveydestä ja fyysisestä turvallisuudesta huolehtiminen
3.4 Lapsen tuen tarpeeseen vastaaminen
Valinnaiset tutkinnon osat
3.5 Monikulttuuristen lasten ja perheiden kanssa toimiminen
3.6 Tutkinnon osa toisesta tutkinnosta
3.7 Yrittäjänä toimiminen

3 Perhepäivähoitajan ammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito ja arvioinnin perusteet

Tutkinnon perusteissa vaadittu ammattitaito osoitetaan tutkintotoimikunnan hyväksymän perhepäivähoitajan ammattitutkinnon järjestämissuunnitelman perusteella henkilökohtaistetuissa tutkintotilaisuuksissa aidossa työympäristössä tutkinnon suorittajan omissa työtehtävissä, jolloin tutkinnon suorittaja osoittaa kattavasti tutkinnon perusteissa edellytetyn ammatillisen osaamisen.

Tutkintotilaisuuksissa tutkinnon suorittaja osoittaa valmiuksia ja kykyä soveltaa osaamistaan vaihtelevissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Hän myös osoittaa kykynsä kokemusten arviointiin ja kokemuksista oppimiseen, toimintatapojen uudelleenajatteluun ja uusien toimintatapojen käyttöönottoon.

Arvioijat, jotka on perehdytetty arviointitehtävään, arvioivat tutkinnon suorittajan ammattitaidon tutkintotilaisuuksissa.

Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Arvioijat arvioivat ja dokumentoivat tutkinnon suorittajan osoittaman osaamisen tutkinnon ammattitaitovaatimusten, arvioinnin kohteiden ja kriteerien mukaisesti. Tutkinnon suorittajalle annettava palaute arvioinnista on osa hyvää arviointiprosessia. Palaute voidaan antaa tutkinnon suorittajalle esimerkiksi arviointiesityksen tekemisen jälkeen.

Tutkinnon suorittajalle voidaan antaa mahdollisuus täydentää tutkintosuorituksiaan suullisesti. Arvioijat kirjaavat keskustelun aikana tehdyt havainnot arviointilomakkeeseen. Näin varmistetaan tutkintosuoritusten kattavuus ja arvioinnin luotettavuus. Tämä mahdollisuus voidaan järjestää tutkinnon osan suorittamisen yhteydessä tai sitten kun kaikki tutkinnon osan suoritukset on tehty.

Perhepäivähoitajan ammattitutkinto arvioidaan tutkinnon osa kerrallaan niin, että tutkinnon suorittajan ammattitaitoa verrataan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin. Kolmikantainen arvioijaryhmä tekee tutkinnon osan kirjallisen arviointiesityksen tutkintotoimikunnalle sen jälkeen, kun tutkintosuoritukset on tehty kattavasti, luotettavasti ja tutkinnon perusteiden mukaisesti. Kolmikantaisen arvioijaryhmän jäsenet edustavat työnantajia, työntekijöitä ja opettajia.

Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit

Työelämän tehtävä- ja taitoalueista muodostetut ammattitaitovaatimukset määritellään seuraavilla sivuilla. Sen alla ovat vasemmassa sarakkeessa ammattitaitovaatimuksista johdetut arvioinnin kohteet, jotka ilmaisevat ne ammattitaidon kannalta keskeiset osaamisalueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota. Oikeanpuoleiseen sarakkeeseen on kirjoitettu arvioinnin kriteerit, jotka määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason. Näiden perusteella arvioidaan tutkintosuorituksen hyväksyminen. Tutkinnon osan jälkeen kuvataan ammattitaidon osoittamistavat.

A Pakolliset tutkinnon osat

3.1 Ammatillinen toiminta perhepäivähoidossa

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- toimia varhaiskasvatuksen arvojen, eettisten periaatteiden sekä työtä ohjaavien säädösten ja asiakirjojen mukaisesti
- toimia vastuullisesti ja tasa-arvoisesti yhteistyöverkostoissa
- suunnitella tavoitteellista varhaiskasvatusta
- toimia ammatillisesti omassa työssään.

Arviointi (arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit)

Tutkinnon suorittaja osaa toimia varhaiskasvatuksen arvojen, eettisten periaatteiden sekä työtä ohjaavien säädösten ja asiakirjojen mukaisesti.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Varhaiskasvatuksen arvojen ja eettisten periaatteiden mukaan toimiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• tunnistaa omat eettiset periaatteensa ja arvonsa kasvatustyössä• tunnistaa ja perustelee oman lapsi- ja kasvatuskäsityksensä• toimii alan eettisten periaatteiden ja arvojen mukaisesti• perustelee omat eettiset ratkaisunsa.
Varhaiskasvatusta ohjaavien säädösten ja asiakirjojen mukaan toimiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• noudattaa varhaiskasvatusta ohjaavia lakeja ja asetuksia• toimii työtään ohjaavien valtakunnallisten ja kunnallisten asiakirjojen, ohjeiden ja suositusten mukaisesti.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia vastuullisesti ja tasa-arvoisesti yhteistyöverkostoissa.

Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Yhteistyö perheiden kanssa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• rakentaa aktiivisesti luottamuksellista yhteistyösuhdetta kasvatuskumppanuuden periaatteita noudattaen• toimii tasapuolisesti molempien vanhempien kanssa• ottaa huomioon toiminnassaan vastuunsa rajat• kertoo vanhemmille kasvattajana toimimisen periaatteensa• kuuntelee perhettä arvostavalla tavalla• ottaa toiminnassaan huomioon perheen vakaumuksen, kasvatusnäkemykset ja toiveet sekä erilaiset elämäntilanteet• huolehtii siitä, että lapsi ja vanhemmat tutustuvat hoitopaikkaan ennen hoidon alkamista• toimii aktiivisesti ja tavoitteellisesti perheiden kanssa• toimii yhteistyössä ottaen aina lapsen edun huomioon• sopii yhteistyössä perheiden kanssa lapsiryhmää koskevat toimintaperiaatteet• mahdollistaa perheiden välisen yhteistyön ja vertaistuen• kertoo vanhemmille lapsen toiminnasta, kokemuksista ja tuntemuksista hoitopäivän aikana• kannustaa lasta itse kertomaan omia näkemyksiään hoitopäivästä• toimii työssään ottaen huomioon perheen voimavarat ja tukee tarvittaessa omalla toiminnallaan perheiden jaksamista• toimii rakentavassa yhteistyössä vaikeissakin elämäntilanteissa olevien vanhempien kanssa huolehtien lapsen edusta• ottaa tarvittaessa huolen puheeksi• ohjaa tarvittaessa vanhemmat erilaisiin palveluihin.
Yhteistyö varahoitopaikan kanssa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• toimii yhteistyössä varahoitopaikan henkilöstön kanssa• huolehtii lasta koskevien tietojen ajantasaisuudesta varahoitopaikkaan• kannustaa perheitä tutustumaan lapsen varahoitopaikkaan, jotta siitä tulisi tuttu ja turvallinen• tutustuu mahdollisuuksien mukaan varahoitopaikkaan yhdessä lasten kanssa.
Yhteistyö muiden tahojen kanssa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• toimii yhteistyössä esimiehen ja asiantuntijoiden kanssa• toimii yhteistyössä oman alueensa varhaiskasvatushenkilöstön ja muiden lapsiperheiden kanssa työskentelevien toimijoiden kanssa.

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella tavoitteellista varhaiskasvatusta.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja sen hyödyntäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • havainnoi ja dokumentoi lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista säännöllisesti hyödyntäen tietoa lapsen kehityksestä • laatii lapselle varhaiskasvatussuunnitelman yhteistyössä lapsen ja perheen kanssa sekä hyödyntää tässä valtakunnallisia ja kunnallisia varhaiskasvatusta ohjaavia asiakirjoja • käyttää lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tavoitteellisen varhaiskasvatustyön lähtökohtana • hyödyntää dokumentteja kasvatustilanteissa • arvioi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen toteutumista yhdessä perheen kanssa.
Varhaiskasvatukseen soveltuvan ympäristön suunnittelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon ympäristön suunnittelussa turvallisuuteen vaikuttavat tekijät kunnan ohjeiden mukaisesti • ottaa huomioon ympäristön suunnittelussa lapselle ominaiset tavat toimia (leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu) • suunnittelee ja toteuttaa yhdessä lasten kanssa omatoimisuuteen, oppimiseen ja leikkiin innostavan ympäristön • arvioi ja muokkaa oppimisympäristöä säännöllisesti lähtien lasten tarpeista ja mielenkiinnon kohteista.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia ammatillisesti omassa työssään.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Työyhteisötaidot, ammatillinen vuorovaikutus ja viestintä	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvostaa omaa työtään ja ammattiaan • toimii vastuullisena ammattinsa edustajana ja työtiimin jäsenenä • toimii alaan liittyvien salassapitoa koskevien ohjeiden ja määräysten mukaisesti • tunnistaa ja hallitsee omia tunteitaan • suhtautuu rakentavasti eriäviin mielipiteisiin • antaa palautetta vuorovaikutuksessa rakentavalla tavalla • tarkastelee kriittisesti omaa sanallista ja sanatonta viestintäänsä tietäen olevansa malli lapselle • käyttää työssään tarvittavia tietoteknisiä välineitä ja ohjelmia • käyttää työssään sujuvaa suomen tai ruotsin tai saamen kieltä • selviytyy auttavasti vuorovaikutuksesta yhdellä vieraalla kielellä tai toisella kotimaisella kielellä.

Työturvallisuudesta ja toimintakyvystä huolehtiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii perhepäivähoitajana noudattaen työturvallisuusmääräyksiä ja -lakeja • toimii väkivaltatilanteissa sovittujen ohjeiden mukaan ja hakee tarvittaessa apua tilanteeseen ja sen jälkihoitoon • huolehtii omasta jaksamisestaan ja ylläpitää työkykyään.
Oman toiminnan arviointi ja kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi realistisesti vahvuuksiaan ja ammatillisen kehittymisen haasteitaan • asettaa tavoitteita ammatilliseen kehittymiseensä yhdessä esimiehensä kanssa • kehittää omaa ammattitaitoaan osallistumalla koulutuksiin ja seuraamalla ajankohtaista varhaiskasvatuskeskustelua • kehittää ammattitaitoaan hakemalla itsenäisesti tietoa • pyytää aktiivisesti palautetta asiakkailta • kehittää omaa toimintaansa saamansa palautteen pohjalta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Ammatillinen toiminta perhepäivähoidossa -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa perhepäivähoitajan työtilanteissa ja tehtävissä.

Toimintaympäristöinä voivat olla perhepäiväkoti ja ryhmäperhepäiväkoti.

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa, kun hän

- suunnittelee lasten tarpeista lähtevää varhaiskasvatustoimintaa
- toimii kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti
- noudattaa suunnittelussa eettisiä periaatteita ja varhaiskasvatusta ohjaavia säädöksiä ja asiakirjoja
- toimii yhteistyössä perhepäivähoidon yhteistyöverkoston kanssa
- toimii vuorovaikutustilanteissa ammatillisesti ja rakentavasti
- huolehtii työhyvinvoinnistaan ja työturvallisuudestaan
- arvioi realistisesti toimintaansa
- kehittää ammattitaitoaan.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat siitä kirjallisen arvion.

Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuoritustaan tutkintotilaisuuden aikana syntyneillä dokumenteilla, mikäli työsuoritukset eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistosta. Tutkinnon suorittajan arviointiaineisto

muodostuu tutkintotilaisuuksista saaduista arvioijien lausunnoista, arvioituista täydentävistä dokumenteista ja tutkinnon suorittajan itsearvioinnista.

3.2 Varhaiskasvattajana perhepäivähoidossa

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- toteuttaa lapsen tarpeista lähtevää monipuolista varhaiskasvatusta
- toimia vastuullisena, lapsen tarpeet huomioivana kasvattajana
- huolehtia lapsen perustarpeista
- tukea lapsen kielellistä kehitystä ja ilmaisua
- suunnitella ja toteuttaa tavoitteellista toimintaa huomioiden lapselle ominaiset tavat toimia
- hyödyntää sisällöllisiä orientaatioita toiminnan monipuolistamisessa
- arvioida ja kehittää toteuttamaansa varhaiskasvatusta.

Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)

Tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa lapsen tarpeista lähtevää monipuolista varhaiskasvatusta.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Suunnitelmallisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• laatii omaa ryhmää koskevan varhaiskasvatussuunnitelman, joka perustuu valtakunnalliseen ja kunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan sekä kulloisenkin lapsiryhmän lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin• tunnistaa lapsen kehitysvaiheen, vahvuudet ja tarpeet varhaiskasvatustoimintaa suunnitellessaan• havainnoi ja dokumentoi lapsen kehitystä ja oppimista säännöllisesti• keskustelelee vanhempien toiveista ja kasvatuskäytännöistä ja perheen arvomaailmasta sekä lapsen yksilöllisistä tavoista• arvioi ja päivittää suunnitelmia yhdessä vanhempien ja lapsen kanssa.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia vastuullisena, lapsen tarpeet huomioivana kasvattajana.

Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Vastuullisena kasvattajana toimiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• tukee lapsen kokonaisvaltaista kehitystä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen keinoin• hyödyntää kasvatustyössään erilaisia kasvatusta- ja oppimisenäkemyksiä• toimii pitkäjänteisesti, luovasti ja tavoitteellisesti• toimii aikuisena kasvattajana tilanteissa, joissa lapsi ei itse tiedä, miten toimia• vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa siten, että ohjaa ja auttaa lasta eteenpäin sekä tarjoaa onnistumisen kokemuksia• luo lämpimän ilmapiirin sekä kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle otollisia tilanteita.
Sensiitiivinen ja lapsen tarpeet huomioon ottava vuorovaikutus	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• suhtautuu jokaiseen lapseen arvostavasti ja lämpimästi sekä hyväksyy lapsen omana itsenään riippumatta lapsen sukupuolesta tai taustasta• hyväksyy lasten erilaiset tunnetilat ja vastaa niihin tarkoituksenmukaisesti• kuuntelee lasta aidosti ja kannustaa vuorovaikutukseen• kannustaa lapsia ja antaa positiivista palautetta• tukee lasten itsesäätelytaitoja• ottaa kasvatustyössään huomioon lasten erilaiset temperamentit• toimii ennakkoiden ja tilannetajuisesti muuttuvissa arjen tilanteissa.
Tasapainoisten ja turvallisten ihmissuhteiden luominen ja vertaisvuorovaikutuksen ohjaaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• vaalii lapsen kiintymyssuhdetta omaan perheeseen• toimii turvallisenä ja luotettavana kasvattajana sekä toissijaisena kiintymiskohteena• ohjaa lasten keskinäistä vuorovaikutusta ja ryhmässä toimimista• ohjaa lapsia hyviin tapoihin ja toimii itse esimerkkinä• käyttää tietoisesti lapsiryhmää oppimisen tukena• kannustaa lapsia tasa-arvoiseen ja iloiseen yhdessäoloon• ylläpitää omalla toiminnallaan rauhallista ja riidatonta ilmapiiriä• ehkäisee kiusaamista ja pohtii kiusaamista ennalta ehkäiseviä toimintamalleja ja toteuttaa niitä.

Aktiivinen läsnäolo	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osoittaa kiinnostusta lasten ajatuksia ja kysymyksiä kohtaan ja rohkaisee lasten ajattelua eteenpäin • reagoi lasten aloitteisiin ja auttaa lapsia niiden toteuttamisessa • rikastaa ja laajentaa lasten toimintaa lähtökohtana lasten mielenkiinnon kohteet ja aloitteet.
Lapsen itsenäisyyden asteittainen lisääminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kunnioittaa lapsen itsemääräämisoikeutta • mahdollistaa lapsen omat valinnat ja päätöksenteon lapsen kehitystason mukaisesti • tukee lapsen itsenäistä selviytymistä päivittäisissä toiminnoissa kehitystason mukaisesti • kannustaa lasta omatoimisuuteen.
Päivittäisen toiminnan monipuolisuus ja tasapainoisuus	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää tietoisesti ja suunnitelmallisesti arjen hoitotilanteita kasvatus- ja opetustilanteina (ruoanlaitto, ruokailu, pukeminen ja peseytyminen) • luo arkeen kiireettömyyden tunnelman • suunnittelee ja on mukana monipuolisessa ja tasapainoisessa arjen toiminnassa (omaehtoinen leikki, ohjatut tilanteet, päivittäiset toiminnot) • antaa tilaa lapsen osallisuudelle, rauhoittumiselle ja hiljentyemiselle • eriyttää toimintaa lasten iän ja kehityksen mukaan • huolehtii siitä, että välineet ja tilat sopivat lasten kehitystasolle.
Tutkinnon suorittaja osaa huolehtia lapsen perustarpeista.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Perustarpeista huolehtiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • huolehtii lapsen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta • on fyysisesti ja psyykkisesti läsnä ja lasten saatavilla luoden turvallisuuden tunnetta • huolehtii lapsen tasapainoisesta ravitsemuksesta ja hygieniasta • huolehtii liikunnasta, levosta, rauhoittumisesta • ottaa huomioon lapsen yksilölliset hoitokäytännöt ja huolehtii lapsen säännöllisestä päivärytmistä.

Lapsen terveiden elämäntapojen tukeminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa terveellisiin ruokailutottumuksiin, elämäntapoihin ja hygieniaan • edistää lasten liikkumista varhaiskasvatuksen liikuntasuositusten linjausten mukaisesti • varmistaa turvallisen mediaympäristön ja tukee ikätason mukaista mediataitojen kehittymistä • keskustelee vanhempien kanssa lasten mediakäytön turvallisista rajoista.
Tutkinnon suorittaja osaa tukea lapsen kielellistä kehitystä ja ilmaisua.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Vuorovaikutuksen ja kielellisen ilmaisun sekä kielellisen kulttuurin edistäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuuntelee lasta • rohkaisee lasta vuorovaikutukseen • käyttää kieltä monipuolisesti • hyödyntää kieltä ja lasten kulttuuria toiminnassaan • osoittaa kiinnostusta lasten kielelliseen ilmaisuun ja tarjoaa siihen monipuolisia mahdollisuuksia esim. saduttaminen, kirjallisuus, teatteri ja musiikki • huolehtii siitä, että lapsen kasvu- ja oppimisympäristössä ei ole turhaa hälyä ja aistiärsykettä.
Kielen käyttö päivittäisessä toiminnassa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanoittaa toimintaa ja lapsen tunteita • edistää lapsen kielellistä kehitystä hyödyntämällä arkipäivän tilanteita • tarjoaa lapselle mahdollisuuksia sekä puheen että kirjoitetun kielen havainnoimiseen arkipäivän toiminnoissa • tunnistaa lapsen kielellisen kehittymisen vaiheita ja keskustelee havainnoistaan vanhempien kanssa.

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella ja toteuttaa tavoitteellista toimintaa huomioiden lapselle ominaiset tavat toimia.

Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Leikin mahdollistaminen toiminnassa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • havainnoi lasten leikkiä ja hyödyntää saamaansa tietoa lasten leikin kehittämiseksi ja rikastuttamiseksi • suunnittelee ja muokkaa yhdessä lasten kanssa leikkiympäristöä lasten muuttuvien tarpeiden ja mielenkiinnon kohteiden mukaisesti • mahdollistaa pitkäkestoisen leikin • tunnistaa lasten sanallisia ja sanattomia leikkialoitteita ja reagoi niihin • ohjaa leikkiä myös osallistumalla leikkiin tarkoituksenmukaisesti • tunnistaa leikin eri kehitysvaiheessa olevien lasten tarpeet ja huomioi ne leikkiympäristön suunnittelussa, leikin ohjauksessa ja leikin eriyttämisessä.
Taiteellisen kokemisen ja ilmaisen mahdollistaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarjoaa mahdollisuuksia toimia monipuolisesti taiteen eri osa-alueilla: esim. musiikki, kuvataide, tanssi, draama, kädentaidot, lasten kirjallisuus • antaa aikaa ja mahdollisuuksia taiteellisiin elämyksiin ja kokemuksiin sekä rohkaisee lasta hänelle ominaiseen luovaan ilmaisuun ja mielikuvituksen käyttöön • arvostaa ja tukee lapsen luovan ilmaisen kehittymistä.
Liikkumisen mahdollistaminen toiminnassa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee päiväjärjestyksen siten, että lapsilla on mahdollisuus päivittäiseen reippaaseenkin liikuntaan • suunnittelee liikuntaan houkuttelevan ympäristön ja hyödyntää lähiympäristöä terveellisessä ja turvallisessa liikkumisessa • suunnittelee ja ohjaa liikuntatilanteissa tavoitteellisesti lasten motoristen taitojen kehittymistä.
Lapsen tutkivan toiminnan mahdollistaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakentaa ja hyödyntää ympäristöä "houkuttelemaan" lasta tutkivaan toimintaan • antaa tilaa, tukee ja kannustaa lapsen tutkivaa toimintaa • kuuntelee lasten kysymyksiä ja johdattelee lapsia löytämään itse ratkaisuja ja selityksiä ympäröivän maailman ilmiöihin (kokemaan oppimisen iloa) • antaa tilaa, aikaa ja rauhaa lapsen mielikuvitukselle ja luovalle kokeilulle • arvostaa ja tukee lapsen tutkivaa toimintaa.

Tutkinnon suorittaja osaa hyödyntää sisällöllisiä orientaatioita toiminnan monipuolistamisessa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Sisällöllisten orientaatioiden hyödyntäminen toiminnassa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää sisällöllisiä orientaatioita osana arjen toimintoja ja lapselle ominaisia tapoja toimia • ohjaa lasta vertaamaan, pääättelemään ja laskemaan arkielämän tilanteissa • ohjaa lapsia havainnoimaan ja tutkimaan luonnon ilmiöitä • ohjaa lapsia menneisyyden ja nykyisyyden havaitsemiseen • ohjaa lapsia havainnoimaan kauneutta ja harmoniaa • tarkastelee lasten kanssa asioita oikean ja väärän, hyvän ja pahan, totuuden ja valheen näkökulmasta • tarjoaa lapsille mahdollisuuksia hiljaisuuteen ja ihmettelyyn, sekä uskonnollisista ja henkisistä asioista kyselemiseen ja niiden pohdintaan.
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää toteuttamaansa varhaiskasvatusta.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman toiminnan arviointi ja kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutkii kriittisesti omaa toimintatapaansa • havainnoi aktiivisesti lapsen hyvinvointia ja sitoutumista toimintaan saadakseen palautetta omasta toiminnastaan • arvioi, miten on ottanut huomioon lapsen tarpeet, kehitysvaiheen ja tunnetilat sekä sitä, miten on toteuttanut suunnitelmallista ja tavoitteellista hoitoa, kasvatusta ja opetusta arjessa • kehittää toimintaansa arvioinnin pohjalta • hankkii tarvittavaa tietoa ja päivittää omaa osaamistaan • seuraa ajankohtaista varhaiskasvatuskeskustelua.

Ammattitaidon osoittamistavat

Varhaiskasvattajana perhepäivähoidossa -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa perhepäivähoitajan työtilanteissa ja tehtävissä.

Toimintaympäristöinä voivat olla perhepäiväkoti tai ryhmäperhepäiväkoti tai päiväkot.

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa, kun hän

- suunnittelee ja toteuttaa monipuolista lapsen tarpeista lähtevää varhaiskasvatustoimintaa
- toimii vastuullisena kasvattajana tutkinnon perusteiden mukaisesti
- arvioi kriittisesti toimintansa lapsen tarpeet huomioivana varhaiskasvattajana ja kehittää toimintaansa arvioinnin pohjalta.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat siitä kirjallisen arvion.

Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuoritustaan tutkintotilaisuuden aikana syntyneillä dokumenteilla, mikäli työsuoritukset eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistosta. Tutkinnon suorittajan arviointiaineisto muodostuu tutkintotilaisuuksista saaduista arvioijien lausunnoista, arvioituista täydentävistä dokumenteista ja tutkinnon suorittajan itsearvioinnista.

3.3 Lapsen terveydestä ja fyysisestä turvallisuudesta huolehtiminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- huolehtia perhepäiväkodin turvallisuudesta, puhtaudesta ja asianmukaisuudesta
- huolehtia lasten päivittäisestä hygieniasta ja puhtaudesta
- valmistaa terveellistä ja turvallista ruokaa lapsille
- ottaa huomioon erityisruokavaliota noudattavan lapsen
- toimia asianmukaisesti lapsen sairaus- ja tapaturmatilanteissa
- toimia ekologisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- arvioida ja kehittää omaa työtään ja työtapojaan.

Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)

Tutkinnon suorittaja osaa huolehtia perhepäiväkodin turvallisuudesta, puhtaudesta ja asianmukaisuudesta.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tilojen ja toimintaympäristön turvallisuus	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii oman yksikkönsä turvallisuussuunnitelman kunnan turvallisuusohjeiden mukaisesti • toimii turvallisuussuunnitelmansa mukaisesti • järjestää turvallisen ja toimivan kasvu- ja oppimisympäristön lapsille ottaen huomioon myös ulkotilojen turvallisuuden • sopii lasten kanssa yhteiset turvalliseen toimintaan ohjaavat säännöt • havainnoi muuttuvaa ympäristöään ja toimii aktiivisesti ja ennakoiden välttämällä ja/tai poistamalla vaaratekijät.
Perhepäiväkodin puhtaudesta huolehtiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • huolehtii kodin eri tilojen ja leikkivälineiden puhtaudesta • valitsee asianmukaiset siivousaineet ja -välineet • huolehtii kodin ilman laadusta ja tarkoituksenmukaisesta tuuleutuksesta • huolehtii vuodevaatteiden puhtaudesta ja käyttömukavuudesta • ylläpitää kodin järjestystä yhteistyössä lasten kanssa • ottaa huomioon mahdolliset allergiat.
Tilojen asianmukaisuus	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee tilat lapsen tarpeet huomioiden • järjestää toimivan leikki- ja oleskelutilan • järjestää viihtyisän ja asianmukaisen ruokailutilan • järjestää rauhallisen ja viihtyisän lepotilan lapsen hiljentymiseen ja rauhoittumisen • järjestää WC- ja pesutilan toimivaksi.
Tutkinnon suorittaja osaa huolehtia lasten päivittäisestä hygieniasta ja puhtaudesta.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Lasten päivittäisestä hygieniasta huolehtiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • huolehtii omasta ja lasten asianmukaisesta käsihygieniasta • huomioi yleiset hygieniohjeet perushoitotilanteissa • huolehtii lasten vaatteista ja varusteista asianmukaisesti hoitopäivän aikana • ohjaa lapsia omatoimisuuteen puhtaudessa ja hygieniassa ottaen huomioon lapsen kehitystason.

Tutkinnon suorittaja osaa valmistaa terveellistä ja turvallista ruokaa lapsille.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Ravitsemuksen merkitys lapsen terveyden ylläpitämisessä	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee viikoruokalistan ottaen huomioon yleiset ravitsemussuositukset ja lapsen hyvinvoinnin • valmistaa terveellistä, ravitsemussuositusten mukaista ruokaa peruselintarvikkeista • käyttää mahdollisuuksien mukaan lähiruokaa ruoanvalmistuksessa.
Elintarvikehygieniä	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii elintarvikehygieniavaatimusten mukaisesti • välttää ruoanvalmistuksessa lisäaineita ja vieraita aineita.
Tutkinnon suorittaja osaa ottaa huomioon erityisruokavaliota noudattavan lapsen.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Erityisruokavaliota noudattavan lapsen hoito	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa lapsen ruokavaliota vanhemmilta ja asiantuntijoilta saatujen ohjeiden mukaan hoitaessaan lasta, jolla on allergia tai muu perusteltu erityisruokavaliota • hyödyntää suunnittelussa ruoka-aineselosteiden tietoa • päivittää säännöllisesti tietonsa lapsen allergian hoidosta vanhemmilta ja asiantuntijoilta saamallaan tiedolla • lievittää lapsen allergiaoireita saamiensa ohjeiden mukaan • ilmoittaa asiaankuuluvalla tavalla vanhemmille lapsen voimien muutoksista • toimii ruoka-aineallergioiden aiheuttamissa ensiaputilanteissa saamiensa ohjeiden mukaisesti.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia asianmukaisesti lapsen sairaus- ja tapaturmatilanteissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Sairaus- ja tapaturmatilanteissa toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää työssään tietoa tavallisimpien lastentautien ja -sairauksien oireista • huolehtii, että lapsi saa asianmukaista hoitoa • toimii kirjallisen lääkehoitosuunnitelman mukaisesti • toimii rauhallisena ja turvallisena aikuisena hätätilanteissa • ilmoittaa välittömästi vanhemmille lapsen sairaudesta ja tapaturmasta sovitun käytännön mukaisesti • huolehtii siitä, että perhepäiväkodissa on asianmukaiset ensiaputarvikkeet • toimii ensiaputilanteissa ammatillisesti kokonaistilanteen mukaan ja antaa ensiapua EA1-tasolla • päivittää ensiaputaitojaan säännöllisesti • hallitsee tapaturmista ilmoittamisen periaatteet (tapaturmailmoituksen tekeminen työnantajalle).
Tutkinnon suorittaja osaa toimia ekologisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Ekologisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukainen toiminta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ekologisesti kestävän kehityksen osana ympäristökasvatusta • vähentää jätteiden määrää oikeilla valinnoilla • lajittelee jätteet asianmukaisesti • käyttää ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavia pesuaineita • hyödyntää materiaalien uusiokäyttöä • ohjaa omalla esimerkillään lapsia toimimaan ekologisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti ottaen huomioon oman asuinalueen toimintatavat ja -periaatteet.

Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää omaa työtään ja työtapojaan.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Työn arviointi ja kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa osaamistaan ja työtapojaan realistisesti • ymmärtää jatkuvan arvioinnin merkityksen oman työn kehittämisessä • antaa ja vastaanottaa palautetta sekä hyödyntää palautetta oman toimintansa kehittämisessä. • hakee itsenäisesti tietoa ammattitaitonsa kehittämiseen ja toimii alan yhteistyöverkostoissa • hankkii vanhemmilta tarpeellisen tiedon esim. uuden lapsen tullessa hoitoon.

Ammattitaidon osoittamistavat

Lapsen terveydestä ja fyysisestä turvallisuudesta huolehtiminen -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa perhepäivähoitajan työtilanteissa ja työtehtävissä.

Toimintaympäristöinä voivat olla perhepäiväkoti tai ryhmäperhepäiväkoti.

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa, kun hän

- järjestää terveellisen, turvallisen ja toimivan ympäristön lapsiryhmälle
- toimii turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- valmistaa suositusten mukaista ruokaa huomioiden erityisruokavaliot ja elintarvikehygienian
- huolehtii lasten päivittäisestä hygieniasta
- toimii ohjeiden mukaan sairaus- ja tapaturmatilanteissa
- toimii ekologisesti kestävästä kehityksestä mukaisesti
- arvioi realistisesti osaamistaan ja työtapojaan.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat siitä kirjallisen arvion.

Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuoritustaan tutkintotilaisuuden aikana syntyneillä dokumenteilla, mikäli työsuoritukset eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistosta. Tutkinnon suorittajan arviointiaineisto muodostuu tutkintotilaisuuksista saaduista arvioijien lausunnoista, arvioituista täydentävistä dokumenteista ja tutkinnon suorittajan itsearviointista.

3.4 Lapsen tuen tarpeeseen vastaaminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- toimia varhaiserityiskasvatuksen tietoperustan mukaisesti ja noudattaa varhaisen tuen järjestämisen periaatteita
- toimia tavoitteellisessa yhteistyössä lapsen kasvatukseen ja kuntoutukseen osallistuvien henkilöiden kanssa
- vastata lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin
- tukea lapsen puheen ja kielen kehitystä
- ottaa toiminnassaan huomioon lapsen keskittymiseen ja tarkkaavaisuuteen liittyvät tuen tarpeet
- ottaa toiminnassaan huomioon lapsen tunne-elämään liittyvät tuen tarpeet
- ottaa huomioon lapsen motorisen kehityksen tuen tarpeet
- tukea ja hoitaa pitkäaikaissairaita lapsia
- ottaa toiminnassaan huomioon muita lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyviä tuen tarpeita
- arvioida ja kehittää omaa työtään ja työtapojaan.

Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)

Tutkinnon suorittaja osaa toimia varhaiserityiskasvatuksen tietoperustan mukaisesti ja noudattaa varhaisen tuen järjestämisen periaatteita.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Erityiskasvatuksen tietoperustan mukainen toiminta	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• havainnoi ja tunnistaa lapsen tuen tarpeen ja vie asiaa eteenpäin yhteistyössä vanhempien ja muiden asiantuntijoiden kanssa• tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista• toimii keskeisten säädösten, asiakirjojen ja suositusten mukaisesti• ohjaa perhettä sen tarvitsemiin palveluihin• perustelee toimintansa ja ratkaisunsa• toimii kolmiportaisen tuen periaatteita noudattaen.
Varhainen tukeminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• suunnittelee ja toteuttaa laadukasta ja lapsen tarpeet huomioivaa varhaiskasvatusta• tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tuen tarpeen havaitessaan• huomioi varhaisen puuttumisen merkityksen ennaltaehkäisevänä tekijänä ja toimii ennaltaehkäisevästi yhteistyössä perheen ja muiden asiantuntijoiden kanssa.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia tavoitteellisessa yhteistyössä lapsen kasvatukseen ja kuntoutukseen osallistuvien henkilöiden kanssa.

Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Verkostoyhteistyössä toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • on mukana laatimassa lapsen yksilöllistä varhaiskasvatussuunnitelmaa ja/tai suunnitelman osana olevaa kuntoutussuunnitelmaa • tekee yhteistyötä lapsen kasvatuksen ja kuntoutuksen verkostoissa • käyttää yhteistyössä sovittuja menetelmiä päivittäisessä toiminnassaan • kertoo yhteistyötapaamisissa lapsen vahvuudet ja tuen tarpeet arjen toiminnassa siten, että lapsen ääni tulee kuuluviin • tiedostaa oman osaamisensa rajat ja pyytää tarvittaessa ohjeita ja neuvoja.
Yhteistyö perheiden kanssa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii vuorovaikutuksessa perheen kanssa luottamuksellisesti ja kunnioittavasti • kohtaa perheen lapsensa asiantuntijana, keskustelee ja tuo perheen tietoon omat havaintonsa lapsen kehityksessä • keskustelee vanhempien kanssa lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta.

Tutkinnon suorittaja osaa vastata lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin.

Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Lapsen yksilöllisen tuen tarpeen mukaan toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • havainnoi ja ottaa huomioon lapsen tuen tarpeet • toteuttaa arjen tilanteissa lapsen tarpeista lähtevää yksilöllisyyden periaatetta • tukee lapsen omatoimisuutta ja itseohjautuvuutta tavoitteellisesti • toimii kannustavasti ja joustavasti huomioiden lapsen vireystilan ja kehitystason sekä elämäntilanteen • reagoi sensitiivisesti ja aktiivisesti lapsen tuen tarpeisiin ja aloitteisiin • tukee lasta löytämään omat voimavaransa.

Kuntouttavan työotteen mukainen toiminta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee toimintaympäristöä lasta tukevaksi • järjestää toiminnan lapsen tuen tarpeen mukaan ja lapsen vahvuudet huomioon ottaen yhteistyössä perheen ja muiden asiantuntijoiden kanssa • luo toimintaan turvallisuutta lisäävää struktuuria • vahvistaa lapsen itseluottamusta ja myönteistä minäkuvaa • ohjaa lasta tunnistamaan ja hallitsemaan sosiaalisen käyttäytymisen muotoja omassa vertaisryhmässä • varmistaa osallisuuden ja tasavertaisen jäsenyyden lapsiryhmässä • käyttää työssään yhteistyössä sovitteja menetelmiä päivittäisen toiminnan tasolla asiantuntijoiden ohjeiden mukaan.
Tutkinnon suorittaja osaa tukea lapsen puheen ja kielen kehitystä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Lapsen kielen ja puheen kehityksen tukeminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon lapsen kielen kehityksen vaiheen omassa kasvatustoiminnassaan • tukee kielen oppimisprosessia eri ikävaiheissa käyttämällä kielen ja puheen kehitystä tukevia menetelmiä asiantuntijoiden ohjeiden mukaan • toimii itse hyvänä kielellisenä mallina lapsille.
Tutkinnon suorittaja osaa ottaa toiminnassaan huomioon lapsen keskittymiseen ja tarkkaavaisuuteen liittyvät tuen tarpeet.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Lapsen keskittymisen ja tarkkaavaisuuden tukeminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työssään tietoa keskittymiseen ja tarkkaavaisuuteen liittyvistä vaikeuksista • mukauttaa toimintaympäristöä ja toimintaa tukea tarvitsevalle lapselle sopivaksi niin, että lapsen keskittyminen asioihin on mahdollista • toimii johdonmukaisesti yhteisesti sovittujen rajojen mukaisesti • mahdollistaa kasvun ja oppimisen antamalla riittävää ohjausta ja tukea • käyttää kasvatuksen ja oppimisen edistämiseen kuntoutusmenetelmiä asiantuntijoiden ohjeiden mukaan • toimii aktiivisesti yhteistyössä vanhempien ja muiden asiantuntijoiden kanssa.

Tutkinnon suorittaja osaa ottaa toiminnassaan huomioon lapsen tunne-elämään liittyvät tuen tarpeet.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Lapsen tunne-elämään liittyvät tuen tarpeet	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii aktiivisesti yhteistyössä vanhempien ja muiden asiantuntijoiden kanssa • hyödyntää työssään asiantuntijoilta ja vanhemmilta saamaansa tietoa lapsen tunne-elämän ongelmista (esim. vetäytyvät ja arat lapset, sopeutumattomat, rajattomat ja levottomat lapset) • toimii luotettavana, turvallisena ja helposti lähestyttävänä aikuisena kasvatussuhteessa • vahvistaa jaetun ilon kokemuksia lapsen kanssa • toimii johdonmukaisesti yhteisesti sovittujen rajojen mukaisesti.
Tutkinnon suorittaja osaa ottaa huomioon lapsen motorisen kehityksen tuen tarpeet.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Lapsen motorisen kehityksen tuen tarpeisiin vastaaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tekee yhteistyötä vanhempien ja asiantuntijoiden kanssa • hyödyntää työssään asiantuntijoilta ja vanhemmilta saamaansa tietoa lapsen motorisen kehityksen haasteista • suunnittelee toiminnan innostavaksi ja motorisia valmiuksia tukeväksi • toimii suunnitelmallisesti ja tukee lapsen onnistumisen kokemuksia motorisissa taidoissa • suunnittelee lapsiryhmän toiminnan liikuntaan innostavaksi • järjestää ympäristön liikunnalle esteettömäksi ja liikuntaan motivoivaksi.
Tutkinnon suorittaja osaa tukea ja hoitaa pitkäaikaissairaita lapsia.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Pitkäaikaissairaana lapsen hoitaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy lapsen sairauteen lapsikohtaisesti • tekee sairauden vaatimat hoitotoimet vanhempien ja asiantuntijoiden ohjeiden mukaan • hyödyntää työssään tietoa eri pitkäaikaissairauksista (esim. astma, diabetes, epilepsia, reuma, sydänsairaudet) • vastaa lapsen fyysisiin ja psyykkisiin tuen tarpeisiin • tukee lapsen minäkuvaa, hänen onnistumisen kokemuksiaan ja itsenäisyyttään • turvaa lapsen osallistumismahdollisuudet eri toiminnoissa sekä tasavertaisuuden lapsiryhmässä.

Tutkinnon suorittaja osaa ottaa toiminnassaan huomioon muita lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyviä tuen tarpeita.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Kasvun ja kehityksen häiriöihin liittyvät tuen tarpeet	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työssään tietoa lapsen kasvun ja kehityksen häiriöistä (esim. aisti- ja kehitys-, cp- ja liikuntavammainen, aistiyliherkkyys, autismin kirjo ja muut neurologiset häiriöt) • havainnoi lapsen kasvua ja kehitystä • osallistuu varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen, toteutukseen ja arviointiin päivähoidossa • toimii lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ja/tai suunnitelmaan liittyvän kuntoutussuunnitelman mukaisesti • käyttää tarkoituksenmukaisia viestinnän ja kommunikoinnin menetelmiä lapsen kanssa toimiessaan • suunnittelee arjen toimintaa vastaamaan lapsen tuen tarpeita vanhemmilta ja asiantuntijoilta saamansa tiedon pohjalta • järjestää ja mukauttaa ympäristön selkeäksi, ylläpitää päiväjärjestystä ja tukee lapsen omatoimisuutta ja itsenäistä toimintaa • käyttää apuvälineitä asiantuntijoiden ohjeiden mukaisesti • eriyttää ja yksilöllistää kasvatustoimintaa • tekee yhteistyötä vanhempien ja muiden asiantuntijoiden kanssa sekä noudattaa asiantuntijoiden antamia ohjeita.
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää omaa työtään ja työtapojaan.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman työn arviointi ja kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa oman toimintansa rajat tukea tarvitsevien lasten kanssa toimiessaan • arvioi omaa osaamistaan ja työtapojaan realistisesti • ymmärtää jatkuvan arvioinnin merkityksen sekä oman työn kehittämisessä että lapsen kehityksen tukemisessa • antaa ja vastaanottaa palautetta • hyödyntää palautetta oman toimintansa kehittämisessä • hankkii tarvittavaa tietoa ja käyttää sitä työssään • hakee itselleen tukea jaksakseen työssään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Lapsen tuen tarpeeseen vastaaminen -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työtilanteissa ja tehtävissä toimintaympäristöissä, joissa

ohjataan tukea tarvitsevia lapsia. Työtä tehdään perheiden ja moniammatillisen verkoston kanssa.

Toimintaympäristöinä voivat olla perhepäiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti tai päiväkot.

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa, kun hän

- ottaa huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa lapsen vahvuudet ja yksilöllisen tuen tarpeen
- toimii perheen ja asiantuntijoiden kanssa tehdyn suunnitelman mukaisesti
- käyttää kuntouttavaa työtettä
- hyödyntää toiminnassaan monialaista verkostoa
- perustelee toimintansa lapsen tuen tarpeisiin liittyvällä tiedolla
- arvioi realistisesti omaa osaamistaan ja toimintaansa.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat siitä kirjallisen arvion.

Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuoritustaan tutkintotilaisuuden aikana syntyneillä dokumenteilla, mikäli työsuoritukset eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistosta. Tutkinnon suorittajan arviointiaineisto muodostuu tutkintotilaisuuksista saaduista arvioijien lausunnoista, arvioiduista täydentävistä dokumenteista ja tutkinnon suorittajan itsearvioinnista.

B Valinnaiset tutkinnon osat

3.5 Monikulttuuristen lasten ja perheiden kanssa toimiminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- tarkastella arvojaan ja asenteitaan suhteessa kulttuuriseen ja uskonnolliseen monimuotoisuuteen
- välittää suomalaisen yhteiskunnan kulttuuriin ja uskontoon liittyviä perinteitä ja toimintatapoja
- ottaa toiminnassaan huomioon vähemmistökulttuurien arvoja ja kulttuurisia toimintatapoja
- toimia erilaisista kulttuureista tulevien perheiden kanssa
- tukea kulttuuritaustaltaan erilaisen lapsen identiteetin ja kielen kehitystä
- suunnitella ja toteuttaa monikulttuurisen lapsiryhmän toimintaa
- arvioida ja kehittää omaa työtään ja työtapojaan monikulttuuristen lasten ja perheiden kanssa.

Arviointi (arviointin kohteet ja kriteerit)

Tutkinnon suorittaja osaa tarkastella arvojaan ja asenteitaan suhteessa kulttuuriseen ja uskonnolliseen monimuotoisuuteen.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Arvojen mukainen eettinen toiminta	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• tunnistaa omat arvonsa ja asenteensa• toimii rakentavalla tavalla yhteistyössä perheiden kanssa• toimii oikeudenmukaisesti ja suhtautuu kunnioittavasti eri kulttuureista tuleviin perheisiin• vahvistaa omalla toiminnallaan sitä, mikä on yhteistä kaikille lapsille• ehkäisee mahdollista syrjintää• ottaa huomioon omien kulttuuristen ja uskonnollisten tapojensa vaikutuksia työhönsä• ottaa huomioon toiseuteen ja erilaisuuteen liittyvät ilmiöt.

Tutkinnon suorittaja osaa välittää suomalaisen yhteiskunnan kulttuuriin ja uskontoon liittyviä perinteitä ja toimintatapoja.

Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Suomalaisen kulttuurin välittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• välittää tietoa suomalaisen yhteiskunnan elämäntavoista ja kulttuuriperinteistä• välittää tietoa suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteista ja toimintatavoista• välittää tietoa suomalaisen kodin ja arjen toimintamalleista• tiedostaa suomalaisten kulttuuristen ja uskontoon liittyvien tapojen vaikutukset päivähoidon• tukee toiminnallaan eri kulttuuritaustoista tulleiden lasten sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Tutkinnon suorittaja osaa ottaa toiminnassaan huomioon vähemmistökulttuurien arvoja ja kulttuurisia toimintatapoja.

Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Suomen vähemmistökulttuurit	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• huomioi toiminnassaan kulttuurin ja siihen liittyvien arvojen vaikutuksen perheeseen sekä perheen sisäisiin rakenteisiin ja rooleihin• ottaa toiminnassaan huomioon erilaisia sosiaalisia järjestelmiä, kuten ammattiasemaan ja sukupuoleen liittyvät sovinnaisuussäännöt, vanhempien ja lasten aseman perheessä ja sukupuoliroolit• hakee tarvittaessa tietoa Suomessa asuvista vähemmistökulttuureista keskustelemalla perheiden kanssa.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia erilaisista kulttuureista tulevien perheiden kanssa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskustelee perheen kanssa heidän tavastaan kasvatkaa lasta ja tukee rakentavalla tavalla vanhempia lapsen kasvatuksessa kahteen kulttuuriin • tukee omalla toiminnallaan kulttuuritaustaltaan erilaisen perheen kotoutumisprosessia • toimii tasapuolisesti molempien vanhempien kanssa kasvatuskumppanuuden periaatteita noudattaen • välittää tietoa suomalaisista tavoista, kasvatusten menetelmistä sekä päivittäisestä toiminnasta päivähoitossa (esim. leikki, opetus, ruokailu, siisteyskasvatus, lepoaika, ulkoilu) • ottaa rohkeasti puheeksi epäselviä tai ennakkoluuloihin liittyviä asioita • toimii niin, että kohtaaminen on molempia osapuolia rikastuttava myönteinen kokemus • ohjaa tarvittaessa muihin lapsiperheiden palveluihin • käyttää tarvittaessa kommunikaatiota tukevia menetelmiä sopiessaan vanhempien kanssa lasta koskevista asioista (esim. kuvia, selkeää kieltä) • käyttää tarvittaessa tulkkipalveluja lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa (esim. lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä).
Tutkinnon suorittaja osaa tukea kulttuuritaustaltaan erilaisen lapsen identiteetin ja kielen kehitystä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Lapsen identiteetin ja kielen kehityksen tukeminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tukee lapsen mahdollisuutta ilmentää omaa kieltään ja kulttuuritaustansa • kertoo vanhemmille oman äidinkielen ylläpitämisen merkityksestä ja kannustaa käyttämään omaa äidinkieltä • tukee lapsen suomen kielen kehittymistä eri tavoin • järjestää lapsiryhmän toimintaa siten, että lapsella on mahdollisuus oppia ja käyttää suomen kieltä toisten lasten kanssa • käyttää tarvittaessa moniammatillista yhteistyötä työnsä tukena • ohjaa tarvittaessa perhettä käyttämään asiantuntijoiden palveluja.

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella ja toteuttaa monikulttuurisen lapsiryhmän toimintaa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Toiminta monikulttuurisen lapsiryhmän kanssa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa toiminnassaan huomioon kulttuuritaustaltaan erilaisen lapsen ja tukee hänen jäsenyyttään lapsiryhmässä • tukee lasten kasvua monikulttuuriseen yhteiskuntaan • tukee omalla toiminnallaan maahanmuuttajalapsen kotouttamisprosessia.
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää omaa työtään ja työtapojaan monikulttuuristen lasten ja perheiden kanssa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman työn arviointi ja kehittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • hakee tietoa monikulttuurisuudesta • hyödyntää vuorovaikutustilanteita perheiden kanssa ammattitaidon kehittämis- ja oppimistilanteina • pohtii ja arvioi oman työn tekemisen tapaa ja työnsä laatua • arvioi realistisesti omia vahvuuksiaan ja ammatillisen kehittymisen haasteitaan • pyytää palautetta ja kehittää toimintaansa palautteen pohjalta • käyttää konsultointia työnsä tukena • hakee ja käyttää työnohjausta ja vertaistukea.

Ammattitaidon osoittamistavat

Monikulttuuristen lasten ja perheiden kanssa toimiminen -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työtilanteissa ja tehtävissä.

Toimintaympäristöinä voivat olla mm. perhepäiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti tai päiväkotit, missä toimitaan monikulttuuristen lasten ja perheiden kanssa.

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa, kun hän toimii monikulttuuristen lasten ja perheiden kanssa, tukee lasten suomen kielen kehitystä ja kotoutumista sekä tukee monikulttuurisia perheitä kasvatustehtävässä. Hän arvioi kriittisesti omia arvojaan ja asenteitaan sekä arvioi realistisesti omaa toimintaansa.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat siitä kirjallisen arvion.

Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuoritustaan tutkintotilaisuuden aikana syntyneillä dokumenteilla, mikäli työsuoritukset eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia. Arvioituina dokumentit

muodostavat osan arviointiaineistosta. Tutkinnon suorittajan arviointiaineisto muodostuu tutkintotilaisuuksista saaduista arvioijien lausunnoista, arvioituista täydentävistä dokumenteista ja tutkinnon suorittajan itsearvioinnista.

3.6 Tutkinnon osa toisesta tutkinnosta

Perhepäivähoitajan ammattitutkintoon voidaan sisällyttää yksi valinnainen tutkinnon osa ammatti- tai erikoisammattitutkinnoista, joiden tutkintojen perusteista Opetushallitus on päättänyt. Valinnainen tutkinnon osa mahdollistaa ammattitaidon osoittamisen ammattialueella henkilökohtaisen kiinnostuksen, kokemuksen ja osaamisen mukaan. Valinnaisen tutkinnon osan tulee luontevasti täydentää perhepäivähoitajan ammattitutkintoa niin, että työelämän tarpeet otetaan huomioon.

Tutkinnon järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. näyttötutkinnon järjestämissopimus, tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa näyttötutkintotilaisuudet sellaiselta tutkinnon järjestäjältä, jolla on näyttötutkinnon järjestämissopimus ko. tutkintoon.

Todistuksen kyseisen osan suorittamisesta antaa aina ko. ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Perhepäivähoidon tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi perhepäivähoitajan ammattitutkintoa todistuksen perusteella.

3.7 Yrittäjänä toimiminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- arvioida ja kehittää valmiuksiaan toimia alan yrittäjänä
- laatia liiketoimintasuunnitelman mahdolliselle yritykselleen
- toimia ja kehittyä yrityksensä johtotehtävissä.

Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)

Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää valmiuksiaan toimia alan yrittäjänä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Omien yrittäjävalmiuksien arvioiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• selvittää, millaiset henkilökohtaiset valmiudet tukevat yrittäjänä menestymistä• erittelee arvojaan mahdollisen yritystoiminnan kannalta• arvioi realistisesti omia valmiuksiaan toimia yrittäjänä.• laatii itselleen asiantuntijoiden opastuksella yrittäjänä toimimista koskevan osaamisen kehittämissuunnitelman.
Itsenäistä ammatinharjoittamista säätelevien lakien, asetusten ja säädösten mukainen toiminta	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• ottaa huomioon yrittäjänä toimimisen yleiset lähtökohdat• ottaa huomioon perhepäivähoitoon liittyvät säädökset niiltä osin kuin ne koskevat itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimista perhepäivähoidossa• seuraa alan yritystoimintaa ohjaavien lakien ja säädösten muutoksia kansallisella tasolla• tutustuu kilpailusäädöksiin ja tarjouskäytäntöihin.
Tutkinnon suorittaja osaa laatia liiketoimintasuunnitelman mahdolliselle yritykselleen.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Yrityksen toimintaedellytysten selvittäminen liiketoimintasuunnitelmaa varten	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• tutustuu toimialan tulevaisuuden näkymiin ja kehitykseen• on selvillä alan markkinatilanteesta ja siitä, miten se vaikuttaa oman yritystoiminnan käynnistämiseen• ottaa huomioon sen, miten lainsäädännön asettamat vaatimukset vaikuttavat omaan yritystoimintaan• ottaa suunnitelmassa huomioon ammatinharjoittamisen luvanvaraisuuden ja siihen liittyvät toiminnot• tarkastelee mahdollisen yrityksensä toiminnan tuloksellisuutta ja kannattavuutta• tarkastelee yrittäjyyttä yrittäjän toiminnan vastuiden ja velvoitteiden näkökulmasta• tarkastelee yrittäjyyttä työnantajana toimimisen näkökulmasta.

Liiketoimintasuunnitelman laadinta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvaa yrityksensä toimintaympäristön • tuotteistaa asiakkaiden ostamat palvelut • vertailee vaihtoehtoisia tapoja käynnistää yritystoimintaa • keskustelee asiantuntijoiden kanssa mahdollisen yrityksen toimintamuodon vaihtoehtoista • kehittää yritykselleen alustavan liikeidean asiantuntijoita hyödyntämällä • ottaa huomioon millaisia taloudellisia, tuotannollisia ja henkisiä resursseja mahdollisen yritystoiminnan käynnistäminen vaatii • arvioi asiantuntijoiden kanssa yritysideoita onnistumisen mahdollisuuksia.
Asiakas- ja verkostosuhteiden luominen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa suunnitelmassaan yrityksen mahdolliset asiakkaat • kartoittaa vaihtoehtoja ja mahdollisuuksien mukaan rakentaa yrityksen jatkuvuuden kannalta merkittäviä asiakas- ja verkostosuhteita • hahmottelee em. verkostokumppanien kanssa sopimuksia asiantuntijapalveluja hyödyntäen.
Kustannustietoinen toiminta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hinnoittelee palveluja markkinalähtöiset tekijät huomioon ottaen • tulkitsee yrityksen tilinpäätöstä pääomien, varallisuuden, maksukyvyn ja tuloksen suhteen • pohtii taloudellisen toiminnan kehittämismahdollisuuksia tarvittaessa yhteistyössä asiantuntijan kanssa • arvioi mahdollisia liiketoiminnan riskejä ja niiden vaikutuksia • laatii yhdessä asiantuntijoiden kanssa yritykselleen karkean tulosenusteen • hankkii asiantuntijapalveluja verotuskysymysten ratkaisemiseen.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia ja kehittää yrityksensä johtotehtävissä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Asiakkaiden odotusten ja vaatimusten huomion ottaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii asiakaspalvelussa kuunnellen asiakasta ja kehittää toimintaa sen pohjalta • kehittää uusia palveluideoita • ottaa huomioon asiakasprosessien kokonaisuuksia • kokoaa asiakaspalautetta ja hyödyntää sitä toiminnan kehittämisessä.

Henkilöstöhallinnon osaaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa alansa ydinosaamisvaatimukset • ottaa suunnitelmassaan huomioon ammattitaitoisen henkilöstön merkityksen laadukkaana toiminnan osana • kirjaa suunnitelmaansa rekrytoinnin periaatteet • hyödyntää kehityskeskustelua osaamisen kehittämisen välineenä • toimii ottaen huomioon työsuojelun säädökset • tukee henkilöstön työhyvinvointia ja työkykyä.
Omien yrittäjävalmiuksien kehittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • hakee aktiivisesti palautetta • vastaanottaa palautetta ammatillisesti • kehittää yrittäjävalmiuksia saamansa palautteen perusteella • hakee yrityksen perustamisessa ja toiminnan eri vaiheissa tarvitsemiaan tietoja ja asiantuntijapalveluja • huolehtii omasta työhyvinvoinnistaan.

Ammattitaidon osoittamistavat

Yrittäjänä toimiminen -tutkinnon osan ammatillinen osaaminen osoitetaan laatimalla alustava liiketoimintasuunnitelma perhepäivähoidon toimialalla toimivalle yritykselle. Tätä täydennetään toiminnan edellytyksiä ja riskejä kartoittavilla selvityksillä, tuotoksilla ja laskelmilla asiantuntijoita hyödyntäen. Lisäksi tutkinnon suorittaja arvioi osaamistaan ja kehittymistarpeitaan yrittäjänä toimimiselle.

Tutkintosuoritukseen kuuluu myös tutkinnon suorittajan toiminta edellä esitetyn prosessin aikana. Toiminta dokumentoidaan ja dokumentteihin liitetään työelämän arvioijien arvioinnit. Tutkinnon suorittaja tekee myös henkilökohtaisen arvion ja kehittämissuunnitelman omista mahdollisuuksistaan ja valmiuksistaan yrittäjänä.

Ammattitaidon osoittamista syvennetään asiantuntijoiden kanssa käytävällä arviointikeskustelulla. Keskustelussa tarkennetaan ja täsmennetään dokumenttien ja arviointien avulla yrittäjäksi aikovan kykyä toimia yrittäjänä ja valmiuksia tehdä ratkaisuja yritystoiminnan mahdollisesta aloittamisesta.

Liite Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon suorittaneen työn kuvaus ja arvoperusta

Perhepäivähoitajan tutkinnon suorittaneen työ perustuu varhaiskasvatuksen keskeisiin arvoihin, joita ovat lapsen ihmisarvo, lapsen oikeus elämään, tasa-arvoiseen kohteluun ja täysipainoiseen kehittymiseen sekä lapsen edun ja mielihyvän huomioonottamiseen. Lapsella on oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin, turvattuun kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen sekä turvattuun ja terveelliseen ympäristöön, jossa voi leikkiä ja toimia monipuolisesti. Lapsella on oikeus saada tarvitsemaansa erityistukea ja tulla ymmärretyksi ja kuulluksi oman kehitystasonsa mukaisesti. Hänellä on oikeus omaan äidinkieleen sekä kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen.

Alan arvoperusta kannustaa toimimaan niin, että jokainen lapsi voi kasvaa ja kehittyä omana ainutlaatuisena persoonallisuutenaan. Arvoperustaan kuuluu myös vastuun kantaminen ja huolehtiminen luonnosta ja ympäristöstä.

Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon suorittaneen työ on osa julkista tai yksityistä varhaiskasvatustoimintaa, jota toteutetaan kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti yhdessä lasten ja perheiden kanssa lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtien. Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon suorittanut työskentelee perhepäiväkodissa tai ryhmäperhepäiväkodissa.

Perhepäivähoitajan työ perustuu vahvaan ammatilliseen osaamiseen. Hän toimii kasvatustietoisena ja vastuullisena varhaiskasvattajana. Työssä korostuvat toisten huomioonottaminen, suvaitsevaisuus, rehellisyys, aitous, avoin ja hyvä vuorovaikutus sekä myötäelämisen taito. Perhepäivähoitaja tekee työtään siten, että lapsen tarpeet ja etu tulevat kaikissa tilanteissa huomioiduksi. Hän suojelee lapsuutta tärkeänä elämänvaiheena ja antaa lapselle oikeuden kasvurauhaan, leikkiin, iloon ja turvallisiin rajoihin.

Perhepäivähoidossa tärkeintä on vuorovaikutus lapsen ja hoitajan välillä. Myös lasten kontaktit toisiin lapsiin ja aikuisiin ovat tärkeitä. Keskeistä on yhteistyö vanhempien ja hoitajan välillä, hoitajan ja perhepäivähoidon esimiehen sekä muiden kasvatusalan ammattilaisten ja toimijoiden välillä.

Perhepäivähoitaja käyttää varhaiskasvatuksen osaamistaan arjen hoito-, kasvatus- ja opetustilanteissa. Hän hyödyntää työssään tietoa eri kulttuureista sekä kasvatuksen ja hoidon palvelujärjestelmistä ja tukitoimista.

Hän toimii yksilöllisesti lapsen kasvattajana päivän eri tilanteissa. Hän varmistaa lapsen emotionaalisen ja fyysisen turvallisuuden kaikissa tilanteissa. Hän ohjaa lapsen kasvua leikin ja toiminnan avulla ikä- ja kehitystason mukaisesti. Lisäksi hän huolehtii lapsen tarvitsemasta hoivasta ja huolenpidosta. Hän huolehtii monipuolisesta ravinnosta, lapsen tarvitsemasta levosta, liikunnasta ja säännöllisestä päivärytmistä. Hän tukee vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja auttaa tarvittaessa heitä erilaisten palvelujen piiriin.

Painettu
ISBN 978-952-13-5476-2
ISSN 1798-887X

Verkkopainatus
ISBN 978-952-13-5477-9
ISSN 1798-8888

Opetushallitus on hyväksynyt nämä näyttötutkinnon perusteet ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla.

Näyttötutkinnot ovat erityisesti aikuisväestöä varten suunniteltu ja kehitetty tutkinnon suorittamistapa.

Näyttötutkintojen suunnittelu ja toteuttaminen perustuvat opetusalan ja työelämän asiantuntijoiden tiiviiseen yhteistyöhön.

Opetushallitus
www.oph.fi
www.oph.fi/nayttotutkinnot
www.oph.fi/nayttotutkintojen_perusteet